

2012BUN/078, 41

Skolinspektionen

Beslut

Tyresö kommun

kommun@tyreso.se

Rektor vid Strandskolan

magnus.duvnas@tyreso.se

2012-03-30

Dnr 401-2011: 6059

Beslut

---

efter riktad tillsyn av bedömning och betygssättning i Strandskolan, grundskola i Tyresö kommun

Riktad tillsyn i Strandskolan i Tyresö kommun

Skolinspektionens bedömning och beslut

Skolinspektionen ska bedöma om skolan uppfyller författningarnas krav på bedömning och betygssättning gällande ett urval av ämnen i grundskolan. Strandskolan besöktes den 21 februari 2012 och den riktade tillsynen avser ämnet svenska. (Se vidare under beskrivning av skolan)

Bestämmelser om bedömning och betygssättning finns i skollagen. Enligt övergångsbestämmelserna till skollagen samt skolförordningen ska vissa bestämmelser om betyg i skollagen och i 2011 års skolförordning inte tillämpas för elever i årskurs 9 under läsåret 2011/12. Istället gäller bestämmelser i 1994 års grundskoleförordning. Enligt övergångsbestämmelsen om den nya läroplanen (Lgr 11) ska 1994 års läroplan (Lpo 94) fortsätta gälla för elever i årskurs 9 i grundskolan under läsåret 2011/12.

Skolinspektionen bedömer att lärarna som rättar det nationella provet i svenska inte får det stöd de behöver för att utveckla sin bedömarkompetens. Rektorn behöver i högre grad försäkra sig om att rutiner finns för att säkra och utveckla lärarnas förmåga att bedöma. Det gäller både kompetensutveckling och kalibrering så att lärare får en god förmåga att bedöma nationella prov även om de inte undervisar i årskurs 9 varje år.

Skolinspektionen bedömer vidare att förhållandet mellan provresultaten och slutbetygen diskuteras i alltför begränsad utsträckning på klass- eller skolnivå. Skolverkets statistik visar att fördjupade diskussioner behövs på skolnivå för svenska, engelska och matematik för att säkerställa en likvärdig betygssättning.

Inom ramen för den riktade tillsynen ingår också en dokumentgranskning som genomförs av externa experter. Den externa granskningen visar att de matriser som finns till skolans arbetsområden är upplagda på mycket olika sätt. Detta kan försvåra för elever och föräldrar, då de olika stegen representerar olika kunskapsnivåer vid olika arbetsområden. Flera av matriserna är också knapphändigt formulerade och kräver en hel del utveckling för att bli tydliga.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att det i Strandskolan finns brister inom området bedömning och betygssättning som gäller såväl rättning av nationella ämnesprov som rektors ansvarstagande för att säkerställa att betyg sätts enligt skollagen och andra författningar.

Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Strandskolan i Tyresö kommun måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till.

En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under Skäl för beslut.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) **Tyresö kommun och Strandskolans rektor** att senast den **30 augusti 2012** avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Bedömningsområde: Bedömning och betygssättning

Skolan arbetar inte på ett medvetet och strategiskt sätt för att uppnå en rättvis och likvärdig betygssättning av nationella ämnesprov i svenska så att de kan användas som stöd vid betygssättningen.

Rektorn säkerställer inte att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

I detta ingår att:

- säkerställa att lärarna gör en likvärdig bedömning av resultaten från de nationella proven (3 kap. 14 § skollagen, 9 kap. 20 § skolförordningen, Skolverkets föreskrifter om ämnesprov i årskurs 3, 6 och 9 i grundskolan läsåret 2011/2012 (SKOLFS 2011:31) (ändr. 2011:119), 4 kap. 4 § skollagen)
- säkerställa att kompetensutveckling erbjuds inom området bedömning och betygssättning (2 kap. 34 § skollagen, Lgr 11 2.8 Rektorns ansvar/ Lpo 94 2.8 Rektors ansvar)
- säkerställa att den övergripande analysen av betygsresultaten i skolan i förhållande till resultaten av de nationella proven på skolnivå används som stöd för lärare att sätta rättvisa och likvärdiga betyg (3 kap. 13-16 §§ och 4 kap. 4 § skollagen (2010:800), Lgr 11 2.7 Bedömning och betyg / Lpo 94 2.7 Bedömning och betyg, 2.6 Rektors ansvar)

Skäl för beslut

Bedömning:

Skolan arbetar inte på ett medvetet och strategiskt sätt för att uppnå en rättvis och likvärdig betygssättning av nationella ämnesprov i svenska så att de kan användas som stöd vid betygssättningen.

Beskrivning och motivering:

Enligt skolförordningen ska lärare använda sig av nationella ämnesprov i årskurs 9 som stöd inför betygssättningen. Resultatet av de nationellt fastställda proven ska tjäna som ett hjälpmedel för att bedömningsgrunderna ska bli så enhetliga som möjligt över landet. Syftet med de nationella proven är enligt Skolverkets information att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning och ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapsmålen nås på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå.

Eleverna får noggrann förberedelse för det nationella provet i svenska. Enligt svensklärarens bedömningsredogörelse tar det nationella provet och förberedelserna för det mycket tid under vårterminen i årskurs 9.

Minst två lärare rättar och bedömer det nationella provet i svenska i årskurs 9. Den lärare som undervisar i svenska i årskursen och den lärare som kommer att ha årskurs 9 nästa år samverkar kring rättningen när så är möjligt. Syftet med detta är att det ska skapas kontinuitet i rättningen eftersom en lärare i regel endast undervisar i ämnet i årskurs 9 vart fjärde år. I år är flera svensklärare tjänstlediga och läraren som undervisar i årskurs 9 samverkar i stället med en speciallärare som även är lärare i engelska och deltar i undervisningen.

De intervjuade lärarna tar rättningen och bedömningen av provresultaten på stort allvar. De bemödar sig om att tolka och följa Skolverkets instruktioner men tycker att dessa instruktioner till läsförståelsedelen ibland är svåra att tillämpa. Det gäller exempelvis när en viss motivering eller ett visst uttryck krävs i elevsvaret till en uppgift och denna motivering av eleven uppfattas som alltför självklar. Lärarna uppfattar bedömningarna som svåra, komplicerade och mycket tidskrävande. En av lärarna önskar, enligt den inskickade bedömningsredogörelsen, att bedömningen ska ske centralt i kommunen och att proven ska avidentifieras.

Förmågan att på ett rättssäkert sätt bedöma provresultaten utvecklas knappast om de lärare som bedömer provet vid en skola är få och i regel endast undervisar i årskurs 9 vart fjärde år. De intervjuade lärarna i svenska känner osäkerhet inför bedömningarna, lägger ner mycket arbete på dem och tyngs av ansvaret även om skolans system alltså innebär att lärare medverkar i bedömningar oftare än vart fjärde år.

Omrättningen av de nationella proven visar att mer än hälften av de omrättade proven, när det gäller delprov A, fick ett lägre betyg vid omrättningen (se nedan).

Den riktade tillsynen visar att lärarna behöver få stöd och kompetensutveckling så att de systematiskt utvecklar sin förmåga att bedöma nationella prov och kan göra detta på ett säkert sätt. Bedömningen ska vara likvärdig mellan olika bedömare. Lärarna behöver därför bedöma tillsammans med lärare också från andra skolor. De behöver också utveckla sin bedömarkompetens genom att systematiskt, i en bred grupp, jämföra och diskutera, det vill säga kalibrera, bedömningar. På så sätt kan en högre grad av bedömaröverensstämmelse eller interbedömarreliabilitet skapas.

Rektorn påpekar i samband med sakgranskningen att de båda lärarna, när det gäller muntliga delprov, gemensamt genomför dem i de tre första grupperna och sedan har ett möte för att kalibrera sina bedömningar.

Kommunen anordnar ett bedömningsmöte kring de nationella proven under en halvdag men detta möte har enligt biträdande rektorn och den intervjuade läraren inte fungerat så att de deltagande lärarna har kunnat stärka sin förmåga att bedöma proven. I samband med genomförandet av Lgr11 i kommunen har piloter vid skolorna utsetts. Dessa piloter har diskuterat bedömning och använt sig av Skolverkets material för kalibrering. Enligt biträdande rektorn saknas sådant material med "facit" från Skolverket för svenska i årskurs 9. Biträdande rektorn anser inte att kalibrering av bedömningar är en effektiv metod om inte facit från Skolverket finns. Rektorn påpekar i samband med sakgranskningen av utkastet till beslut att lärarna har diskuterat bedömning vid ämnesmöten med egna exempel i väntan på bedömningsmaterial från Skolverket med svar på vad som är "rätt" bedömning.

Resultaten på de nationella proven används enligt de bedömningsredogörelser som skickats in av lärarna till Skolinspektionen inför den riktade tillsynen samt enligt lärarintervjun, som stöd för betygssättningen av individer men förhållandet mellan provresultaten och slutbetygen diskuteras knappast på klass- eller skolnivå. Läraren gör dock jämförelser på klass- och årskursnivå.

Sammanställningen av relationen mellan betyg på nationella prov och slutbetyg i årskurs 9 i svenska, matematik och engelska i Strandskolan och i riket för åren 2010 och 2011 visar dock att eleverna fått lägre slutbetyg i engelska och högre i matematik båda åren i jämförelse med provresultaten och i jämförelse med resultaten i riket. År 2011 fick 6 procent av eleverna i svenska lägre slutbetyg än resultatet på det nationella pro-

vet. Enligt rektorn har biträdande rektorn fört samtal med de lärare som undervisat i de aktuella klasserna.

Rektorn påpekar, i samband med sakgranskningen, att lärarna har lämnat, vad rektor anser är "relevanta och underbyggda förklaringar" till avvikelserna. De förklaringar som nämns i rektorns svar är tidpunkt för provet, omfattning av det som testas samt vissa elevers "provnoja". Rektorn påpekar också att medvetenheten är stor om att proven är en del av underlaget för bedömning. Dessa förklaringar från rektorn till avvikelserna är dock generella och gäller i ungefär lika hög grad andra elever i riket.

Sammanfattningsvis visar den riktade tillsynen att lärarna som rättar det nationella provet i svenska inte får det stöd de behöver för att utveckla sin bedömarkompetens. Förhållandet mellan provresultaten och slutbetygen diskuteras i begränsad utsträckning på klass- eller skolnivå. Skolverkets statistik visar dock att fördjupade diskussioner behövs på skolnivå för svenska, engelska och matematik för att säkerställa en likvärdig betygssättning.

Författningshänvisning:

9 kap. 20 § skolförordningen, Skolverkets föreskrifter om ämnesprov i årskurs 3, 6 och 9 i grundskolan läsåret 2011/2012 (SKOLFS 2011:31) (ändr. 2011:119), 4 kap. 4 § skollagen.

Bedömning:

Rektorn säkerställer inte att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Beskrivning och motivering:

Av skollagen framgår att rektorn har ett ansvar för att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar. Rektorn har därigenom ett ansvar för att säkerställa lärarnas förtroenhet med regelverket för betygssättningen och vidare ett ansvar för att ge lärarna stöd i syfte att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Stödet kan vara i form av enskilda samtal med lärare och genom kompetensutveckling till personal för att alla ska vara väl förtrogna med regelverket gällande bedömning och betygssättning. Det innebär också att rektorn har ett ansvar för att sammanställa och analysera t.ex. betygresultat och resultat från de nationella proven på skolnivå med syfte att säkerställa likvärdigheten i betygssättningen.

I flera avseenden är arbetet med bedömning och betygssättning vid skolan mycket bra. Detta gäller speciellt sedan nya kursplaner har införts och skolans matriser på ett tydligare sätt har kopplats till kursplaner och kunskapskrav.

Vid skolan tillämpas sedan flera år ett tematiskt arbetssätt. Inför varje tema analyseras vilka delar av olika ämnen som kan ingå. I olika ämnen används matriser för att tydliggöra syftet och elevens resultat för elever och vårdnadshavare. Matriser finns både för ämnet som helhet och för teman och arbetsuppgifter. Bedömningarna och matriserna har inte alltid varit tydligt kopplade till kursplanerna och matriserna har haft varierande kvalitet.

Den granskning som gjorts av en extern expert (se ovan) visar att de bedömningsmatriser som finns till skolans arbetsområden är upplagda på mycket olika sätt vilket kan försvåra för elever och föräldrar. Flera av matriserna är också knapphändigt formulerade och kräver en hel del utveckling för att bli tydliga. Rektorn påpekar i samband med sakgranskningen av utkastet till beslut att "de matriser som Skolinspektionen fick se är de som använts som underlag till tidigare utvecklingssamtal". Enligt rektorn används inte dessa matriser numera och inför ett arbetsområde i svenska konstrueras och preciseras den matris som kommer att ligga till grund för just den uppgiften. Vid besöket i skolan fanns dock, på skolans webbsida, i ämnets svenska, matriser med mycket skiftande kvalitet.

I samband med införandet av den nya läroplanen (Lgr 11) har nya gemensamma matriser för kommunen på ett tydligare sätt knutits till det centrala innehållet och kunskapskraven inom ämnets kursplan. Vid skolan har de kunskapskrav som är gemensamma för flera ämnen identifierats. För muntlig framställning finns exempelvis en gemensam matris för natur- och samhällsorienterande ämnen och svenska.

Lärarna samverkar främst ämnesövergripande i samband med det tematiska arbetet och när det gäller att skapa matriser i ämnet. Varje lärare är i regel ensam i sitt ämne i en viss årskurs och samarbete kring bedömning inom ämnet förekommer därför inte regelbundet även om lärare, enligt bedömningsredogörelserna, ibland konstruerar prov tillsammans eller använder varandras uppgifter från tidigare år.

Skolan har en plan för kompetensutveckling men intervjuade lärare är inte helt säkra på vad den innehåller. Enligt rektorn diskuterar han och den biträdande rektorn i första hand planen med arbetslagsledarna. De intervjuade lärarna kalibrar inte bedömningar i årskurs 9 annat än i samband med den gemensamma bedömningen av det nationella provet (se ovan).

I skolans kvalitetsredovisning för läsåret 2010/11 analyseras skolans pedagogiska resultat. Av analysen framgår att "Tid behöver planeras för fortbildning och diskussioner om hur bedömning och betygssättning ska genomföras." Skolans breda satsning på kompetensutveckling även kring bedömning i samband med införandet av den nya

läroplanen kan på sikt bidra till att stärka lärarnas förmåga att bedöma de nationella proven i svenska i årskurs 9.

Det är även rektors ansvar att förhållandet mellan provresultaten och slutbetygen diskuteras på klass- eller skolnivå för att säkra en likvärdig betygssättning (se ovan).

Sammanfattningsvis visar den riktade tillsynen att rektorn behöver i högre grad säkerställa att rutiner finns för att säkra lärarnas bedömarkompetens. Det gäller både kalibrering, kompetensutveckling och möjligheter till sambedömning så att lärare får en god förmåga att bedöma nationella prov även om de inte undervisar i årskurs 9 varje år.

Författningshänvisning:

2 kap. 34 §, 3 kap. 14 och 4 kap. 4 § skollagen (2010:800), Lgr 11 2.7 Bedömning och betyg / Lpo 94 2.7 Bedömning och betyg, 2.6 Rektors ansvar

Beskrivning av Strandskolan

Strandskolan är en kommunal F–9-skola med fritidshem och förskolor. Inom Strandskolan finns också en kommunövergripande aspergerklass för årskurs 6–9. Skolan ligger i ett område med tvåfamiljshus, radhus, villor och höghus i Tyresö Strand. Skolledningen på Strandskolan år F–9 består av rektor och två biträdande rektorer. En av de biträdande rektorerna har ansvar för årskurs 4–9 och bland annat pedagogisk utveckling. En ledningsgrupp finns också, ledd av rektor, där även de olika arbetslagens ledare ingår. Skolan är organiserad i tio åldershomogena arbetslag med 50–75 elever i varje årskurs. Antalet elever är 600.

Skolinspektionen har omrättat 52 nationella prov i Svenska delprov A (som behandlar läsförståelse) och 57 i Svenska delprov C (som behandlar skriftlig produktion) från Strandskolan. Av delprov A avvek 29 av de omrättade proven negativt från ursprungs rättningen. Det vill säga, Skolinspektionen tilldelade 29 av proven ett lägre betyg än ursprungs rättaren gjorde. Inga av de omrättade delprov A fick ett högre betyg än vid ursprungs rättningen när de rättades om. Av proven fick 23 stycken samma betyg vid omrättningen som vid ursprungs rättningen. Av de omrättade delprov A avvek två mer än ett betygssteg från ursprungs rättningen.

Av delprov C avvek 15 av de omrättade proven negativt från ursprungs rättningen. Det vill säga, Skolinspektionen tilldelade 15 stycken av proven ett lägre betyg än ursprungs rättaren gjorde. Av de omrättade delprov C fick fyra ett högre betyg än vid ursprungs-

rättningen när de rättades om och 38 av proven fick samma betyg som vid ursprungsrättningen. Av de omrättade delprov C var det tre prov som avvek mer än ett betygssteg från ursprungsrättningen.

Skillnaderna mellan ursprungsrättningens resultat och omrättningens är alltså betydligt större och när det gäller delprov A (56 procent) än delprov C (32 procent). För delprov A gällde avvikelsen mer än hälften av de omrättade proven.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i detta beslut.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit projektledare Anders Kennberg och utredare Solmaz Malek.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson

Enhetschef

Eva Jönsson

Utredare

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om den riktade tillsynen

Allmänt om den riktade tillsynen

I tillsynen inom området bedömning och betygssättning granskas ett urval av ämnen och kurser baserat på Skolinspektionens omrättning av de nationella proven. Tillsynen fokuserar på att skolan följer författningarna med avseende på bedömning och betygssättning och användandet av resultatet från de nationella ämnesproven som referens.

Under vårterminen 2011 genomförde Skolinspektionen omrättning av nationella prov från 2010. Därefter beslutade Skolinspektionen om en riktad tillsyn som syftar till att granska ett urval av de skolor som hade de mest omfattade avvikelserna mellan skolans rättning och Skolinspektionens omrättning, för att utreda skolans arbete med bedömning och betygssättning.

Skolinspektionen kan inte för varje enskilt delprov uttala sig om bedömningen som skolan gjort är felaktig eller inte utan endast om den avviker eller inte avviker från Skolinspektionens bedömning. För vissa skolor finns kraftiga avvikelser mellan ursprungs rättarens bedömning och Skolinspektionens bedömning.

Resultatet från omrättningen redovisas som negativ och positiv avvikelse. Negativ avvikelse innebär att omrättaren bedömer att elevens svar motsvarar ett lägre betyg än vad ursprungs rättaren har bedömt. Positiv avvikelse innebär att omrättaren bedömer att elevens svar motsvarar ett högre betyg än vad ursprungs rättaren har bedömt.

Tillsynen omfattar 20 skolor i 19 kommuner och kommer att resultera i ett skolbeslut för respektive skola där Skolinspektionen tar ställning till om skolförfattningarnas krav uppfylls. De ämnen som ingår i tillsynen är engelska och svenska inom grundskolan. Inom gymnasieskolan granskas resultaten från Engelska A, Matematik A och Svenska B samt Svenska som andraspråk B.

De frågeställningar som ska besvaras är följande.

- Sker lärarnas bedömning och betygssättning av elevernas kunskaper i enlighet med författningarna?
- Arbetar skolan på ett medvetet och strategiskt sätt för att uppnå en rättvis och likvärdig betygssättning av nationella prov så att de kan användas som stöd vid betygssättningen?
- Säkerställer rektorn att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar?

Strandskolan i Tyresö kommun ingår Skolinspektionens riktade tillsyn inom området bedömning och betygssättning med resultatet från omrättningen av de nationella ämnesproven som referens. Granskningen vid Strandskolan avser avvikelser efter omrättningen av de nationella proven i ämnet svenska.

Underlaget för Skolinspektionens bedömningar är dokument från skolan samt den information som Skolinspektionen samlat in vid intervjuer och samtal med rektor, lärare och elever vid skolan.

Det ingår också en dokumentgranskning av underlag som ligger till grund för slutbetyget i grundskolan och i de aktuella kurserna i gymnasieskolan vårterminen 2011. Granskningen utförs av externa experter och resultatet är avsett att fungera som ett komplement till det underlag som kommit fram vid skolbesöken inför de bedömningar som fattas i skolbeslutet.